

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Експортний потенціал підприємства видобувної промисловості»

(на матеріалах ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», Кіровоградська обл.,
Гайворонський р-н, смт. Завалля)

Студента 2 курсу, 1м групи,
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Міжнародна
економіка»

Іванової Наталі
Володимирівни

підпис

Науковий керівник
канд. екон. наук доц.

Шнирков Олександр
Олександрович

підпис

Гарант освітньої
програми
канд. екон. наук
професор

Кудирко Людмила
Петрівна

підпис

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»	6
1.1. Загальна характеристика організаційної структури та основних напрямків діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»	6
1.2. Аналіз господарської і фінансово-економічної діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»	10
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ВИДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»	19
2.1. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»	19
2.2. Оцінка рівня реалізації експортного потенціалу ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»	24
Висновки до розділу 2.....	29
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»	30
3.1. Резерви підвищення ефективності реалізації експортного потенціалу ТОВ «Заваллівський графіт комбінат».....	30
3.2. Прогнозна оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.....	36
Висновки до розділу 3	42
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Інтеграція України в глобальні економічні процеси та перехід цілих галузей економіки України до конкурентних міжнародних ринкових відносин диктує необхідність постійного підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарської діяльності. Зростання витрат виробництва, що пов'язане із удорожчанням енергоресурсів, погіршення інвестиційного клімату внаслідок воєнних дій на сході України, зниження попиту на внутрішньому ринку через падіння купівельної спроможності населення, відсутність політичної волі вищого керівництва держави щодо здійснення економічних реформ, підвищення податкових ставок та бази нарахування податків – вагомими зовнішніми факторами, які мали негативний вплив на ефективність діяльності вітчизняних підприємств.

Розвиток експорту є необхідною умовою розширення участі країни в міжнародному поділі праці з метою прискорення соціально-економічного розвитку суспільства. Тільки шляхом збільшення виробничого експортного потенціалу і створення умов для збуту продукції на закордонних ринках може бути забезпечене одержання валюти для імпорту товарів, конвертованість національних валют і стійкість їхніх курсів. Тому створення умов для розвитку виробництва й експорту товарів є головним пріоритетом зовнішньоекономічної політики країн.

Сьогодні в Україні склалася ситуація, коли рівень управління у промисловості не відповідає тим вимогам, які висуває сучасна економіка. Однак, це не означає, що у вітчизняних підприємств вичерпані всі резерви підвищення ефективності їх діяльності. З розвитком науково-технічного прогресу з'являються нові види сировини, матеріалів, нові види машин та обладнання, нові технології, більш досконалі форми організації праці, які дозволяють знизити матеріаломісткість, трудомісткість продукції та послуг, прискорювати оборотність коштів, підвищувати рентабельність та інші показники ефективності бізнесу, тобто джерела резервів невичерпані [20].

Значним внеском у формування теоретичних основ та практичних аспектів управління експортним потенціалом підприємства стали праці вітчизняних та

зарубіжних вчених: Сейфуллаєвої М.Е., Бахрамова Ю.М., Савицького П.І., Мазаракі А.А., Кириченка О.О., Крушницької Г.Б., Ломаченко Т.І., Кутідзе Л.С., Афанасьєва К.М. та інших.

Актуальність обраної теми полягає в тому що, одним із важливих пріоритетів розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни є нарощування обсягів експорту та підвищення її експортного потенціалу. Актуальним стає питання оцінки спроможності українських підприємств, які здійснюють експорту діяльність, інтегруватися у нову систему.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є аналіз експортного потенціалу підприємства та надання практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його використання.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано наступні **завдання**:

- навести організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести аналіз ефективності господарської діяльності підприємства;
- аналіз експортного потенціалу підприємства;
- здійснити дослідження зовнішнього й внутрішнього середовища підприємства та його конкурентоспроможності;
- запропонувати напрями підвищення ефективності діяльності підприємства;
- навести пропозиції щодо удосконалення організаційно-економічного механізму на підприємстві;
- навести оцінку економічної ефективності запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження в даній роботі є процес формування та розвитку експортного потенціалу підприємства видобувної промисловості.

Предметом дослідження є методичні підходи та практичний інструментарій розвитку експортного потенціалу підприємства видобувної галузі в умовах інтеграції України в глобальний економічний простір.

Для виконання поставлених завдань було використано наступні **методи досліджень** такі як аналізу та синтезу в рамках теорії пізнання, які допомогли розглянути та охарактеризувати суть, значення та особливості формування

організаційно-економічного механізму управління підприємством, а також дослідити наукові підходи щодо ефективності його господарської діяльності; методи економічного аналізу (порівняння і групування, визначення середніх величин, методи комплексної оцінки, метод економічного прогнозу), за допомогою яких було здійснено аналіз ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства, а також методи складання аналітичних таблиць.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що подані автором пропозиції можуть бути використані при розробці напрямів підвищення ефективності господарської та зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств.

Розроблені в випускній кваліфікаційній роботі на здобуття ступеня магістра рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму підвищення ефективності діяльності підприємства на зовнішньому ринку були представлені на розгляд ради директорів ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», де було визнано можливість практичного застосування в майбутньому окремих заходів та пропозицій (акт впровадження № 536 від 10.11.2019).

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що були розроблені інструменти організаційно-економічного механізму задля підвищення ефективності діяльності підприємства на зовнішньому ринку.

Інформаційна база дослідження представлена матеріалами навчальних посібників та підручників, наукових статей, інтернет-джерел та даними бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Зміст роботи викладено на 56 сторінках комп'ютерного тексту, проілюстрована 12 таблицями, 3 рисунками. Список використаних джерел складається з 23 позицій.

Апробація роботи здійснена шляхом публікації наукової статті: Іванова Н. Видобування та експорт графіту в Україні «Збірник наукових статей» – Київ : КНТЕУ, 2019. – Ч. 1. – С. 177.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»

1.1. Загальна характеристика організаційної структури та основних напрямків діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Заваллівський графітовий комбінат» було створено в 1934 році. Підприємство являється виробником натурального графіту з руд Заваллівського родовища. Згідно з довідкою Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців (ЄДР) ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» є юридичною особою, має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до Статуту та закону. ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та кутовий штамп зі своїм найменуванням, знак для товарів і послуг. ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» має Заваллівську філію, як створена відповідно до законодавства України, установчих документів і рішення Загальних Зборів учасників від 1 серпня 2004 року. Філія має відокремлений баланс, який включається у зведений баланс, веде самостійний бухгалтерський облік. В розпорядженні філії є основні і оборотні кошти.

Органами управління Товариства є:

- загальні збори акціонерів;
- наглядова рада;
- Генеральний директор;
- ревізійна комісія.

Вищим органом ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» є Загальні збори учасників.

До виключної компетенції загальних зборів належить:

- 1) визначення основних напрямів діяльності Товариства;
- 2) внесення змін до статуту товариства;

- 3) прийняття рішення про анулювання викуплених акцій;
- 4) прийняття рішення про зміну типу товариства;
- 5) прийняття рішення про розміщення акцій;
- 6) прийняття рішення про збільшення статутного капіталу товариства;
- 7) прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства;
- 8) прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій;
- 9) затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, правління та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін до них;
- 10) затвердження річного звіту товариства;
- 11) розподіл прибутку і збитків товариства;

Наглядова рада товариства є органом, що здійснює захист прав акціонерів товариства, і в межах компетенції контролює та регулює діяльність виконавчого органу.

Виконавчим органом Товариства, який одноособово здійснює керівництво його поточною діяльністю, є Генеральний директор. Генеральний директор обирається на посаду Наглядовою радою строком на п'ять років. До компетенції Генерального директора належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради.

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства загальні збори обирають ревізійну комісію. Виконавчий орган забезпечує членам ревізійної комісії доступ до інформації в межах, передбачених статутом. За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності товариства за результатами фінансового року ревізійна комісія готує висновок, в якому міститься інформація про: підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період; факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

Річна фінансова звітність Товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором. Посадові особи товариства зобов'язані забезпечити доступ

незалежного аудитора до всіх документів, необхідних для перевірки результатів фінансово-господарської діяльності товариства [9, с.352].

На роботу працівників Товариства приймають і звільняють по трудових договорах в письмовій формі. Середня облікова кількість штатних працівників становить 300 чоловік з фондом оплати праці за місяць 2502,4 тис. грн. З метою забезпечення належного рівня кваліфікації регулярно проводяться навчання окремих категорій працівників.

Організаційна структура підприємства зображена на рис. 1.1.

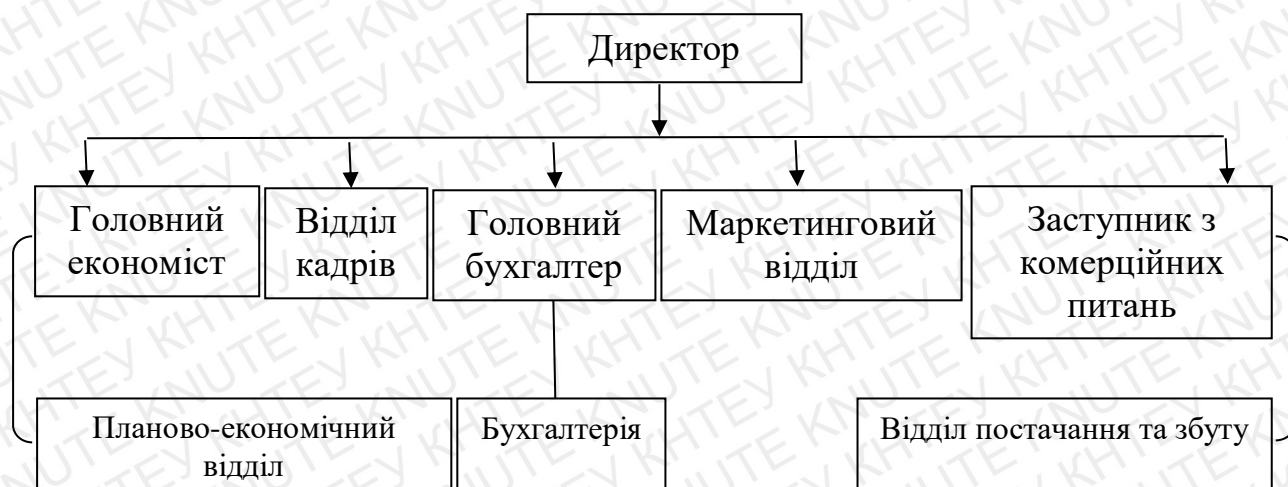

Рис. 1.1. Організаційна структура ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Товариство має лінійну структура управління, тобто між ланками управління наявний лінійний зв'язок.

Основними напрямками діяльності Товариства є:

- добування декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю;
- добування інших корисних копалин та розроблення кар'єрів;
- виробництво промислових газів діяльність у сфері проводового електрозв'язку;
- виробництво і збут графіту та продуктів на його основі, а також товарів народного вжитку;
- виробництво виробів із неметалевих руд;
- виробництво вугільних та графітових електродів;

- виробництво обладнання для радіо, телебачення та зв'язку.

ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» протягом багатьох десятиліть є виробником натурального графіту з руд Заваллівського родовища (Кіровоградська область, центральний регіон України) – одного з найбільших родовищ графіту в Європі. Підприємство працює з 1934 року. Виробничі потужності до 30 000 т графіту в рік. За даними Industrial Minerals (Англія), ТОВ «Заваллівський графіт» входить в ТОП-10 в світі серед виробників природного графіту. Підприємство виготовляє більше 25 основних марок графіту з вмістом вуглецю від 85 % до 99,5 % та розміром від 10 до 200 мкм, також колоїдно-графітові препарати і мастильно-охолоджуючі рідини на основі графіту.

Продукція, пропонована Заваллівським графітовим комбінатом, відповідає вимогам державних стандартів і технічних умов і експортується в багато країн Європейського союзу (Німеччина, Франція, Бельгія, Великобританія, Туреччина, Іспанія, Італія, Польща, Швейцарія, Чеська республіка, Румунія, Словаччина, Сербія, Болгарія, Греція, Норвегія), Азії (Японія, Корея), в країни СНД (Білорусь, Молдова), а також в США. По Україні основними покупцями продукції є Нікопольський феросплавний завод та ТОВ «Мотор Січ» місто Запоріжжя.

Для європейських оптових споживачів є можливість підбору параметрів продукції під індивідуальні вимоги, термін придатності якої не обмежений. Проведення багатоетапних перевірок якості, в тому числі в Європейських лабораторіях, створюють умови для надання максимальних гарантій якості, своєчасної доставки продукції і постійного супроводу клієнтів.

Умови оплати та доставки графіту і графітової продукції для кожного оптового споживача розглядаються індивідуально. Доставка можлива авто-, з/д транспортом, а також за допомогою контейнерних морських перевезень.

Компанія співпрацює з підприємствами – виробниками високоякісних мастил, вогнетривкої продукції, фрикційних матеріалів, сталеливарними і чавуноливарними, нафтовидобувними і газодобувними підприємствами. Графіт є необхідною сировиною у виробництві найрізноманітнішої кінцевої продукції:

- у виробництві штучних алмазів;

- у виробництві акумуляторів і батарей;
- в паливних елементах хімічних джерел струму;
- у виробництві електровугільних щіток;
- в порошковій металургії;
- в гальмівних колодках і інших фрикційних матеріалах;
- в графітових і колоїдних мастильних матеріалах;
- в олівцях;
- у виробництві термостійкої кераміки;
- в спеціальній термостійкій гумі;
- для екранування у виробництві силових кабелів і зв'язку;
- в антикорозійних покриттях і фарбах;
- у виробництві вогнетривкої продукції;
- в електроніці наукових досліджень і в нанотехнологіях;

Переваги продукції:

- ідеальна структура кристалічної решітки;
- відмінні фізико-хімічні властивості графіту;
- екологічно чистий продукт природного походження;
- мінімальний вміст важких металів, шкідливих елементів.

1.2. Аналіз господарської і фінансово-економічної діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Метою проведення фінансово-економічного аналізу є дослідження ефективності діяльності підприємства, обґрунтування і прийняття оптимальних управлінських рішень для досягнення максимально можливого економічного результату [7, с. 436].

Згідно з ст. 8 ЗУ “ Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації [1]. Бухгалтерська фінансова звітність

підприємства являє собою систему узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємництва за минулий період. Питання організації бухгалтерського обліку ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» належать до компетенції головного бухгалтера підприємства. Забезпечує дотримання на підприємстві встановлення єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності. Організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

На основі даних бухгалтерського обліку підприємство зобов'язане скласти фінансову звітність. Керуючись даними балансу підприємства(дод.А) проаналізуємо структуру та динаміку активів та пасивів підприємства.

Таблиця 1.1

Структура активу ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат»

Активи	Балансова вартість, тис. грн.					Відхилення 2017-2018
	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018	
I.Необоротні активи	32048	35164	40034	38745	39523	778
Нематеріальні активи	90	72	57	42	27	-15
Основні засоби	32765	34253	32765	37996	39043	1047
II.Оборотні активи	54325	67982	105678	86670	99258	12588
Запаси	21427	32805	41122	39848	40999	1151
Дебіторська заборгованість	22475	26702	51808	38216	48956	10740
Грошові кошти та їх еквіваленти	2801	1782	4819	1643	2188	545
Інші оборотні активи	12	167	166	262	147	-115
Баланс	86373	103146	145712	125415	138781	13366

Джерело: розраховано автором на основі балансу підприємства

Дані таблиці 1.1. вказують на те, що фінансовий стан підприємства у 2018 р. покращився про що свідчить приріст валюти балансу в 2018 р. порівняно з 2017 р. на 13366 тис. грн. та зростання показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства.

Проте погіршення якості активу балансу протягом 2014-2018 рр. демонструє зростання дебіторської заборгованості. Так у 2018 р. вона становила 48956 тис. грн., що на 10740 тис. грн. більше ніж у попередньому році. Зростання дебіторської заборгованості вказує на те, що підприємство використовує стратегію надання споживачам своєї продукції товарних позик і, таким чином, ділиться з ними частиною свого доходу. Внаслідок затримки платежів за продукцію ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» вимушене брати кредити для забезпечення своєї діяльності, збільшуючи водночас власні фінансові зобов'язання.

Загалом стан активів даного підприємства покращився у 2018 р. і порівняно з 2017 р. становив 138781 тис. грн. Також протягом останніх років збільшилась частка необоротних активів і у 2018 році становила 28,4 %, в основному внаслідок збільшення основних засобів підприємства на 1047 тис. грн. у 2018 р.

Динаміку активів підприємства протягом аналізованого періоду проілюстровано на рис. 1.1..

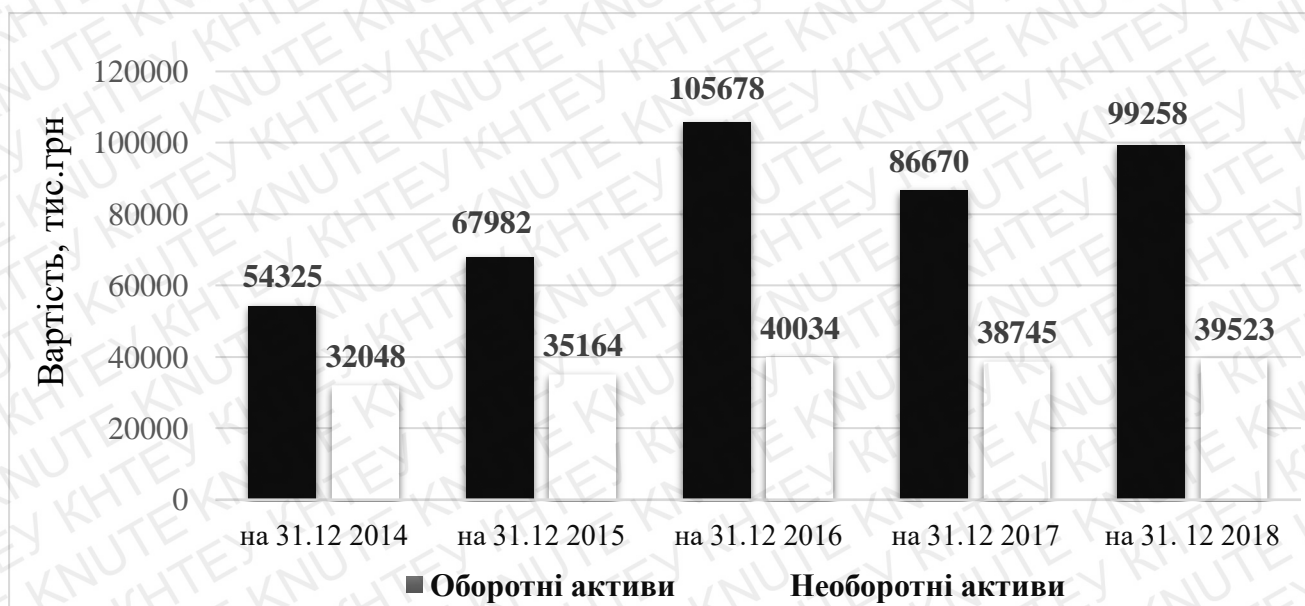

Рис. 1.1. Динаміка активів ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат»

На основі вищенаведених даних розрахуємо коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (коефіцієнт мобільності активів):

- 2014 рік: $54325/32048=1,7$
- 2015 рік: $67982/5962=1,93$
- 2016 рік: $105678/40034=2,64$

- 2017 рік: $86670/38745=2,24$
- 2018 рік: $99258/39523=2,5$

Мобільність компанії ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» протягом 2014-2018 рр. збільшилася за рахунок збільшення суми оборотних активів. Якщо у 2014 р. на кожну гривню необоротних активів припадало 1,7 гривні оборотних активів, то у 2018 р. значення показника становило 2,5. У 2018 році здатність підприємства оперативно відповідати на мінливі умови ринку значно збільшилася. Висока мобільність говорить про те, що компанія зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу.

Оборотні кошти підприємства становлять значну частину їхніх активів. Тому раціональне та економне їх використання має неабияке економічне значення. Джерелами формування оборотних коштів ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» є як власні оборотні кошти (статутний капітал, нерозподілений прибуток) так і залучені (короткострокові та довгострокові банківські кредити, відстрочені податкові зобов'язання тощо) [4, с.107].

Таблиця 1.2

Власні оборотні кошти ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат»

Показник	Роки, тис.грн.					Абсолютне відхилення 2017-2018
	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018	
Власний капітал	3979	1927	13375	16073	38775	22702
Необоротні активи	32048	35164	40034	38745	39523	778
Власні оборотні кошти	-28069	-33237	-26659	-22672	-748	21924

Джерело: розраховано автором на основі балансу підприємства

Згідно з даними табл. 1.2 значення показника протягом 2014-2018 рр. є від'ємним. У підприємства недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Це створює ризик втрати ліквідності і стійкості. Джерела формування активів є дуже важливими, саме тому розглянемо структуру пасиву підприємства, яку наведено у таблиці 1.3..

Таблиця 1.3

Структура пасиву ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат»

Пасиви	Балансова вартість, тис. грн.					Відхилення 2017-2018
	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018	
I. Власний капітал	3979	1927	13375	16073	38775	22702
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	74688	95024	90899	71212	47309	-23903
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	7706	6195	41438	38130	52697	14567
Баланс	86373	103146	145712	125415	138781	13366

Джерело: розраховано автором на основі балансу підприємства

Згідно з таблиці 1.3. можемо зробити висновок, що основну частку пасивів підприємства протягом 2014-2018 рр. становили поточні зобов'язання та забезпечення: 8,9-38,0 %, що є негативним фактом, який свідчить про нераціональну структуру балансу та високий ризик втрати фінансової стійкості. Але так як підприємство зуміло залучити довгострокові кредити банків, вартість яких у 2018 р. становила 47309 тис. грн., то це може сприяти поліпшенню фінансового стану.

Власний капітал підприємства, що є одним з головних індикаторів кредитоспроможності підприємства. Він – основа для визначення фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості та стабільності. Протягом аналізованого періоду становив незначну частку: 4,6-27,9 %, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Позитивним моментом є те, що за 2014-2018 рр. його балансова вартість поступово збільшується.

Такі зміни є в цілому позитивними, тому що спостерігається ріст власного капіталу. Крім того, підприємство зуміло залучити довгострокові кредити банків, що може сприяти тимчасовому поліпшенню фінансового стану.

Для того щоб проаналізувати динаміку грошових коштів підприємства звернемося до форми № 3 «Про рух грошових коштів», котру затверджено П(С) БО 4. На основі Звіту про рух грошових коштів(дод. Б) ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» складемо табл. 1.4., що відображає основні статті надходження.

Таблиця 1.4

Динаміка надходження грошових коштів товариства

Показник	Роки, тис. грн.					
	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018	Відхилен ня 2017- 2018
Чистий рух коштів від операційної діяльності	31587	26976	31162	22320	23654	1334
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-9012	-12367	-6238	-13385	-19872	-6487
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	256	-16952	-21976	-12177	-3237	8940
Чистий рух грошових коштів за звітний період	22831	-2343	2948	-3242	545	-2403
Залишок коштів на початок року	135	2801	1782	4819	1643	-3176
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-20165	1324	89	66	-	-
Залишок коштів на кінець року	2801	1782	4819	1643	2188	545

Джерело: розраховано автором на основі Звіту про рух грошових коштів підприємства

Дані табл. 1.4. показують, що протягом 2014-2018 рр. від результатів операційної діяльності отримано позитивний грошовий потік в сумі 23654 тис. грн.. У 2018 році потік грошових коштів склав 545 тис. грн., що є кращим в порівнянні з попереднім роком. Негативний грошовий потік отримано від інвестиційної та фінансової діяльності. Усунути дану проблему підприємству потрібно раціональніше та ретельніший готувати план вибуття та надходження коштів, що стосуються даного виду діяльності.

Для більш детальної оцінки фінансового стану коштів ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» обчислимо показники (дод. В) ліквідності, платоспроможності.

Ліквідність суб'єкта господарювання характеризується наявністю в підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банку та тих елементів оборотних активів, що легко реалізуються.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Показник демонструє, скільки в компанії є гривень

оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань. Протягом 2014-2018 р. даний показник перебував в межах норми.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Протягом досліджуваного періоду показник перевищував нормативне значення, в 2018 р. становив – 1,1, то підприємство має низький фінансовий ризик, а значить потенційні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних зобов'язань [18]. Протягом досліджуваного періоду показник мав тенденцію до зниження і в 2018 році становив 0,04, вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

Коефіцієнт платоспроможності один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» значно залежить від позикових коштів і здатна фінансувати 28 % активів за рахунок власних коштів в 2018 р., що на 18 % більше значення 2017 року.

Коефіцієнт фінансування говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями. Таким чином, компанія є фінансово стабільною. Рівень фінансових ризиків знаходиться на прийнятному рівні, проте прямує до зниження порівняно з попередніми періодами. В 2018 році на кожну гривню зобов'язань компанії ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» припадає 0,6 гривні власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Таким чином, значення показника говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Маневреність власного капіталу ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» є високою.

Висновки до розділу 1.

ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» протягом багатьох десятиліть є виробником натурального графіту з руд Заваллівського родовища (Кіровоградська область, центральний регіон України) – одного з найбільших родовищ графіту в Європі. Підприємство працює з 1934 року. Виробничі потужності до 30 000 т графіту в рік. За даними Industrial Minerals (Англія), ТОВ «Заваллівський графіт» входить в ТОП-10 в світі серед виробників природного графіту. Підприємство виготовляє більше 25 основних марок графіту з вмістом вуглецю від 85% до 99,5% та розміром від 10 до 200 мкм, також колоїдно-графітові препарати і мастильно-охолоджуючі рідини на основі графіту.

Товариство має лінійну структура управління, тобто між ланками управління наявний лінійний зв'язок.

Проведений аналіз балансу свідчить, що на підприємстві ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» протягом останніх п'яти років покращилася структура активів в наслідок перевищення темпів росту оборотних активів над необоротними, що є ознакою задовільного стану. Також мобільність ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» протягом останніх п'яти років збільшилася за рахунок збільшення суми оборотних активів.

Джерелами формування оборотних коштів ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» є як власні оборотні кошти так і залучені. Значення показника власних оборотних коштів протягом досліджуваного періоду було від'ємним. Отже, у підприємства недостатньо коштів для забезпечення безперервної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

Основну частку пасивів протягом досліджуваних років становили поточні зобов'язання і забезпечення, що є негативним фактом, який свідчить про нерациональну структуру балансу та високий ризик втрати фінансової стійкості. Підприємство зуміло залучити довгострокові кредити банків, то це може сприяти поліпшення фінансового стану.

Власний капітал підприємства, що є одним з головних індикаторів кредитоспроможності підприємства. Він – основа для визначення фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості та стабільності. Протягом аналізованого періоду становив незначну частку, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Позитивним моментом є те, що за 2014-2018 рр. його балансова вартість поступово збільшується. Такі зміни є в цілому позитивними, тому що спостерігається ріст власного капіталу.

Від результатів операційної діяльності отримали позитивний грошовий потік. Негативний грошовий потік отримали від інвестиційної та фінансової діяльності.

Для більш детальної оцінки фінансового стану коштів ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» обчислили показники ліквідності та платоспроможності. Платоспроможність і ліквідність характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності. Це свідчить про можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку.

Ліквідність та платоспроможність розраховуються за даними балансу і відображують фінансові можливості підприємства у певний період його діяльності. Це характеризує кредитоспроможність підприємства, що є комплексним поняттям і означає його спроможність погашати заборгованість не тільки в даний момент, а й у майбутньому. Обчислені показники перебувають в межах норми.

Отже, узагальнююча оцінка фінансового стану підприємства з кожним роком покращується. ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» є фінансово стійким підприємством, ліквідним та платоспроможним.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ВИДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»

2.1. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Згідно з ЗУ “Про зовнішньоекономічну діяльність”, зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб’єктів господарської діяльності України та іноземних суб’єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [2]. Порядок здійснення та виконання митних формальностей при експорті продукції регулюється Митним кодексом України [3].

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства являється потужним фактором розвитку перспективного напрямку експортного потенціалу. За її рахунок країна вирішує проблему нестачі ресурсів, товарів, послуг [13, с.282].

Одним з найважливіших об’єктів економічного аналізу є діяльність підприємств в сфері зовнішньоекономічних відносин між суб’єктами господарської діяльності України й іноземними партнерами [14, с.225].

ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно з чинним законодавством України, міжнародними договорами, міжнародними правами та звичаями. Будь-який зовнішньоекономічний договір від імені Товариства підписує директор.

Для потреб закордонних споживачів підприємство здійснюється експорт руди графітової, що й є основним напрямом ЗЕД товариства. Експорт продукції здійснюється, в основному, по прямих угодах купівлі-продажу. На підприємстві працює зовнішньоекономічний відділ. Головними завданням зовнішньоекономічного відділу можна визначити такі: вивчення ринків збуту; укладання контрактів на продаж; виставочна діяльність; забезпечити надходження

валютних коштів за продукцію, реалізовану на зовнішніх ринках; підготовка та здійснення реклами своїх товарів; організація зустрічей з іноземними діловими партнерами; маркетингова діяльність; розробка перспективних планів експорту.

Види зовнішньоекономічної діяльності, для яких законодавством України передбачено ліцензування або спеціальний дозвіл, здійснюється Товариством тільки при наявності такої ліцензії або спеціального дозволу [15].

Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності Товариство має право самостійно визначати форму розрахунків по зовнішньоекономічних операціях, з-поміж тих, що не суперечать законам України та відповідають міжнародним правилам. Товариство при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності укладає всі види договорів (контрактів), з юридичними та фізичними особами, як в Україні, так і за її межами.

Підприємство займається лише експортом графіту природнього. Щодо ринків збуту, то основна частка припадає на країни Європи (рис 2.1.). З посередниками підприємство практично не співпрацює.

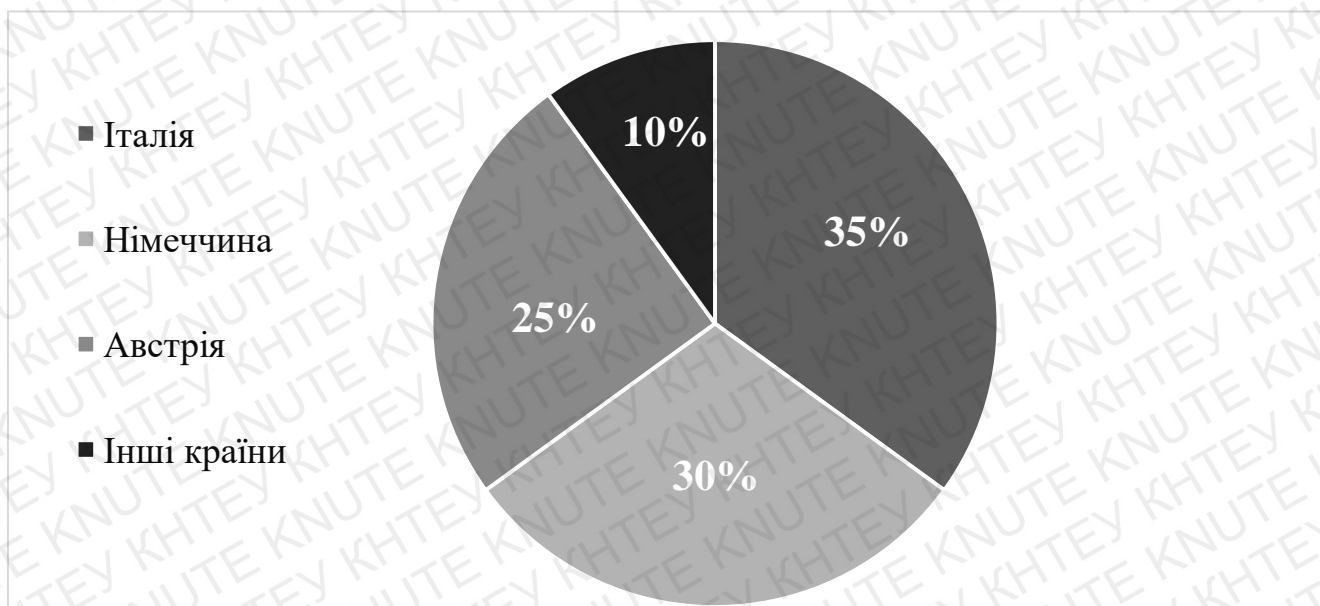

Рис. 2.1. Географічна структура експорту підприємства станом на 2018 р. у %

ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» експортує високоякісний графіт найбільше до Італії, Німеччини та Австрії. Коли встановлюється ціна на експортну продукцію ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» враховує два фактори: власну собівартість і заплановану норму прибутку підприємства та ціну аналогічної

продукції своїх конкурентів — всесвітньо відомих фірм. Слід врахувати і той факт, що для того, щоб виготовлену продукцію відправити на експорт потрібно і зазнати певних втрат: послуги митниці, транспорт, сертифікати.

ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» виготовляє продукцію, яка відповідає всім вимогам держстандартів і технічним умовам, гарантує високу якість та своєчасну доставку. Продукція має високий попит як в межах країни так і за кордоном. Покупці графіту природного – це великі компанії по виготовлені високоякісних товарів. Розрахунки за графіт природній з країнами Європи ведуться в ЄВРО, за інші види виготовленої продукції в гривнях, так як реалізується на території України.

Велику увагу товариство приділяє зовнішньоекономічній діяльності підприємств, рівень експорту на підприємстві є дуже високим, він складає більше 90% від загальної суми реалізації.

Підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність на основі самоокупності та самофінансування, користується кредитами банків в іноземній валюті, валютну виручку використовує в операційній діяльності.

Для аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства важливим показником є виробництво та реалізація продукції.

Таблиця 2.1

Товарна структура виробленої продукції ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в 2014-2018 рр.

Показники	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	Відхилення 2017-2018
Графіт природний (т)	7307	8132	6049	9761	12349	2588
Кисень (тис.м ³)	42,1	55,6	50,8	47,6	50,6	3
Камінь дроб. (тис.т)	41,9	86,2	132,3	171,8	209,0	37,2
Гранули, щебінь, крихта, галька, гравій (тис.м ³)	26,3	53,4	82,7	103,9	131,0	27,1

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

З таблиці 2.1. видно, що обсяги виробництва зростають з кожним роком. В 2018 році обсяги виробництва збільшилися на 2588 тон. Найважливішим чинником, що впливає на величину прибутку, є зміна обсягу виробництва та реалізації продукції. Чим більше обсяг реалізації в кінцевому рахунку, тим більше прибутку одержить підприємство, і навпаки.

Таблиця 2.2

Структура реалізації виготовленої продукції ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в 2014-2018 рр.

Показники	Реалізація продукції кількість/вартість (тис. грн.)				
	2014	2015	2016	2017	2018
Графіт природний (т)	6350/ 61746,9	6933/ 95184,9	7121/ 110388,5	8780/ 142658,0	13030/ 200456,0
Кисень (тис.м ³)	42,1/ 110,7	55,6/ 133,5	50,8/ 103,5	47,6/ 105,0	50,8/ 98,8
Камінь дроб. (тис.т)	35,2/ 1336,5	67,0/ 3081,9	81,9/ 3764,5	111,0/ 13044,0	204/ 8142,2
Гранули, щебінь, крихта, галька, гравій (тис.м ³)	22,0/ 1336,5	41,9/ 3081,9	51,2/ 3764,5	70/ 13044,0	127/ 8142,2

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Згідно даних зі звіту обсяг реалізації промислової продукції з кожним роком збільшується (табл. 2.2.). В 2016 і 2018 році виробництво графіту природнього зменшилося, але збільшилася реалізація за рахунок залишків виготовленої продукції минулих років. Метою аналізу виробництва та реалізації продукції є виявлення резервів збільшення обсягів реалізації продукції порівняно з конкурентами, розширення частки ринку при максимальному використанні виробничих потужностей і, як результат, - збільшення прибутку підприємства. Правильно обрана стратегія виробництва та належні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації та фінансові результати.

Зовнішньоекономічна діяльність ТОВ «Заваллівський графіт» забезпечує використання конкурентних переваг і є фактором економічного зростання, розвитку виробництва та задоволення попиту. Зростання експорту, а також розвиток імпортозаміщення значно поліпшують результати зовнішньої торгівлі

підприємства, впливають на результати діяльності Товариства, покращення його становища на світовому ринку. Експорт відповідного продукту потенційно забезпечує вищу прибутковість порівняно з його реалізацією на внутрішньому ринку.

Проаналізуємо експорт природнього графіту, так як експорт товарів забезпечує надходження коштів до країни.

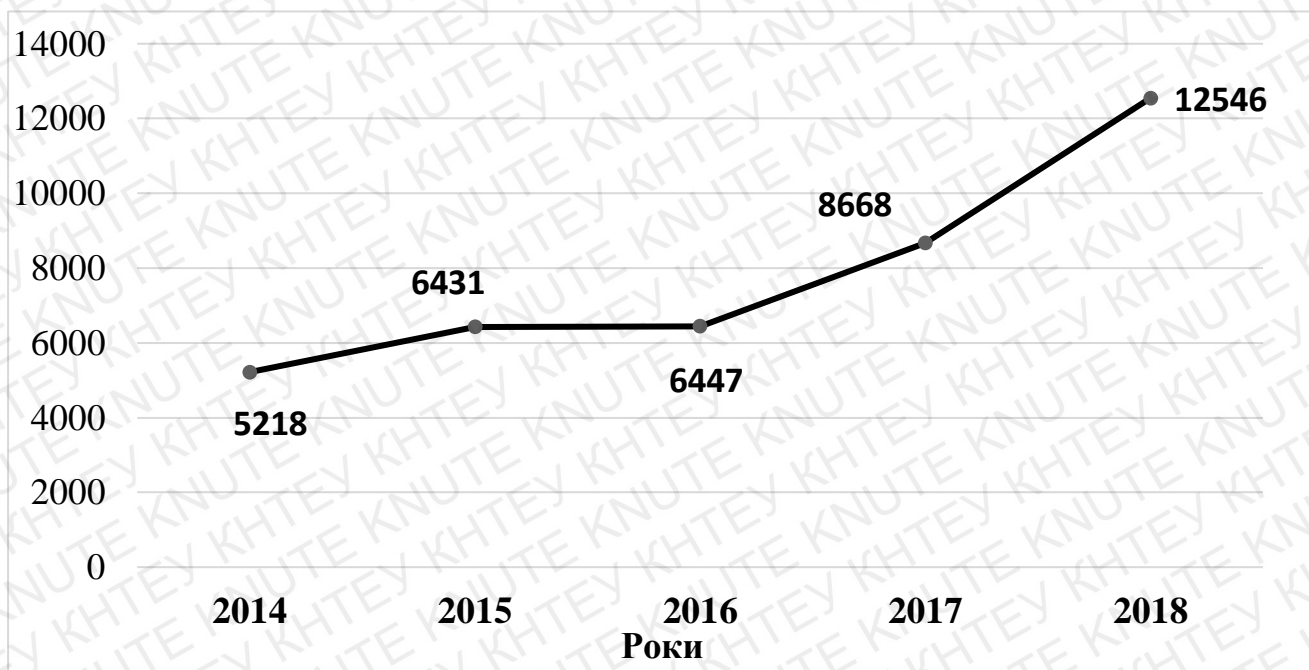

Рис. 2.2. Динаміка експорту природнього графіту, тонн.

Згідно рисунка 2.2, реалізація графіту за кордон зростає з року в рік завдяки високій якості виготовленої продукції, найвищий відсоток вмісту природнього графіту. Також конкурентні ціни відіграють важливу роль, обсяг експорт в 2018 році становив 12546 т., що на 44,7 % більше ніж попередній рік, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Забезпечує підприємству міцну позицію серед країн-конкурентів.

Одним із найважливіших завдань економічної стратегії управління є оновлення технічних засобів і введення в дію сучасніших видів техніки, які дадуть змогу підвищити конкурентоспроможність продукції, отже, збільшити обсяги експорту, а також зменшити собівартість виробництва, що сприятиме поліпшенню показників ефективності експортної діяльності.

2.2. Оцінка рівня реалізації експортного потенціалу ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Позиція української держави, її імідж та вплив на світогосподарські зв'язки значною мірою залежать від конкурентоспроможності національних виробників на світовому ринку, яка у свою чергу залежить від ефективності використання експортного потенціалу підприємства. Сучасні вітчизняні промислові підприємства функціонують в умовах агресивного конкурентного зовнішнього середовища, тому основою управління їх інноваційним розвитком є орієнтація на формування і збереження конкурентних переваг [11]. У зв'язку з цим визначення рівня конкурентоспроможності підприємства має стати основою для планування його господарської діяльності та розробки довгострокових стратегій розвитку.

Реалізація експортного потенціалу першочергово полягає в необхідності створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для експорту конкурентоспроможної продукції.

Визначальною умовою успішності прийняття управлінських рішень щодо посилення конкурентних позицій продукції на ринках збуту стає об'єктивна і своєчасна кількісна оцінка конкурентоспроможності продукції, без якої заходи, передбачені для підтримки належної конкурентоспроможності, залишаться тільки бажанням [10].

Успішне функціонування промислового підприємства на ринку, особливо на зовнішньому, передбачає необхідність регулярного моніторингу його конкурентоспроможності, що дозволяє визначити сильні та слабкі фактори підприємства, виявити його потенційні можливості й наявні ринкові загрози, що сприятиме покращенню експортного потенціалу підприємства.

Експортним потенціалом являється потенційна можливість підприємства зберігати або збільшувати обсяг експорту в довгостроковій перспективі, використовуючи сукупність національних і зовнішніх чинників, які дають можливість ефективно конкурувати на світовому ринку.

Реалізація експортної діяльності лежить в межах експортного потенціалу,

який полягає у спроможності сукупного виробництва певної країни в цілому виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку. Основою експортного потенціалу є ресурсо-сировинна база і стан економіки, які забезпечують науково-технологічний, промисловий, соціальний і культурний розвиток, що дозволяє досягти стійких темпів зростання експортного виробництва і високого рівня життя населення з врахуванням ринкових умов.

Між рівнем конкурентоспроможності продукції та ефективністю використання експортного потенціалу існує тісний взаємозв'язок [16].

В умовах економічної нестабільності та жорсткої глобальної конкуренції запорукою успіху в конкурентній боротьбі є орієнтація на стратегічну парадигму управління підприємством. Тому показник конкурентоспроможності підприємства пропонується розглядати в стратегічному аспекті як індикатор, за допомогою якого керівництво має змогу відслідковувати, аналізувати та прогнозувати тенденції динаміки конкурентоспроможності. Такий індикатор має задовольняти певні вимоги, серед яких передусім відображення стратегічних позицій розвитку підприємства, простота розрахунку, релевантність оцінки, інформаційна доступність та прозорість для працівників підприємства [12].

Експортний потенціал підприємства – це комплексне поняття, яке включає такі аспекти:

- спроможність підприємства продукувати конкурентоспроможну продукцію на зарубіжних ринках;
- наявність добре налагодженого організаційно-управлінського механізму, який спроможний виконати поставлені завдання;
- орієнтацію діяльності організації на ринок і систематичну співпрацю із зарубіжними споживачами;
- наявність конкурентної стратегії та тактики дій стосовно конкурентів;
- високу професійну підготовку персоналу;
- вмінні реагувати на зміни зовнішнього середовища.

В умовах розвитку ринкових відносин економічна діяльність підприємства,

яка спрямована на нарощування конкурентних переваг і забезпечення з їх допомогою стійкості своїх позицій, значною мірою залежить від своєчасного, правильного управління ефективністю їх діяльності [8].

Одним із найпоширеніших інструментів стратегічного аналізу позиції підприємства в конкурентній боротьбі є метод SWOT – аналізу. SWOT – аналіз не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок, а також дає змогу сформулювати загальний перелік стратегічних і тактичних заходів підприємства з урахуванням його особливостей та оточення, розробити відповідні стратегії.

Таблиця 2.3

SWOT – аналіз ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1.Оптимальне співвідношення ціна-якість 2.Великий досвід роботи на ринку 3.Широкий асортимент товарів та послуг 4.Високі технічні можливості 5.Наявність кваліфікованих кадрів	1.Застаріле устаткування 2.Неповна завантаженість виробничих потужностей 3.Незрозумільсть сайту підприємства 4.Забруднення навколишнього середовища 5.Незадовільна організація маркетингової діяльності
Можливості	Загрози
1.Розширення ринку збуту 2.Пошук нових партнерів 3.Впровадження нової маркетингової політики та політики стимулювання збуту 4.Залучення додаткового капіталу за рахунок інвестицій	1.Зростання проблем екології 2.Зсіна курсу валюти 3.Нестабільність політичної ситуації

Джерело: розроблено та складено автором

Матриця SWOT-аналізу (табл. 2.3.) допомогла поглянути на сильні і слабкі сторони підприємства, проаналізувати можливості і погрози зовнішнього середовища, і в результаті створити нову стратегію діяльності підприємства. Таким

чином, найбільш прийнятними для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в даний час є стратегії концентрації зусиль. Таким чином для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» така стратегія, де будуть збільшені внутрішні сили і зовнішні можливості підприємства, і де слід скоротити слабкі внутрішні сторони фірми і по можливості пом'якшити негативний вплив зовнішніх загроз. Невикористана можливість може стати загрозою, якщо її використовує конкурент. Якщо говорити про внутрішні конкурентні переваги, то це: наявність у підприємства найбільших серед вітчизняних виробників потужностей, достатня сировинна база, вигідне географічне положення

Якість сировини та вихідних продуктів немає конкурентів, адже структура породи має ідеальну кристалічну решітку. Партнерами підприємства на міжнародному ринку є найбільші металургійні, ливарно-механічні, машинобудівні заводи та комбінати.

ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в даний час займається експортом графіту природнього.

Експортний потенціал ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» є високим, оскільки:

1. Продукція підприємства високоякісна та екологічно чиста, що користується попитом на закордонних ринках.
2. Добре налагоджені організаційно-управлінський механізм.

Україна займає пя'те місце в світі по обсягу виробництва графіта [19]. Перше місце в Європі. Світовими лідерами видобування графіту є Китай, Бразилія, Канада, Індія [21].

Розвиток експортного потенціалу вимагає дотримання низки взаємопов'язаних між собою принципів: забезпечення інноваційності продукції (відповідність чинним стандартам якості) та захищеності прав інтелектуальної власності на продукцію підприємства-експортера; передбачення шляхів захисту підприємства від зміни ринкової кон'юнктури; забезпечення економічної ефективності та інвестиційної привабливості підприємства-експортера.

Високі обсяги експорту створюють можливості для збільшення імпорту,

зокрема високих технологій і устаткування, що сприяє розвитку економіки в цілому. Отож, якщо країна хоче посісти гідне місце в сучасному світі, вона повинна приділяти дуже серйозну увагу розвитку експортного потенціалу.

В Україні налічується шість основних родовищ графіту – Завалівське, Балахівське, Буртинське, Петрівське, Маріупольське, Троїцьке, а також цілий ряд рудопроявів. На сьогоднішній день в експлуатації перебуває лише Завалівське родовище. Яке займає перше місце в Україні по виробництві і реалізації графіту природнього. Всього на території України нараховується близько 100 родовищ і проявів графіту. Так, наприклад, важливою умовою при освоєнні родовища є характер порід перекриття, адже більш економічно привабливим є родовище, де породи перекриття також викликають промисловий інтерес і можуть розроблятися супутньо. Так, як на Завалівському родовищі можна видобувати широкий асортимент порід(графіт, пісок, щебінь, глини) це і є його конкурентною перевагою над іншими родовищами. Наявна добре розкладжена транспортна розв'язка, знаходиться в центральній частині України. На сучасному етапі світові запаси графіту є значними, ними володіють більшість країн світу. Проте, розподіл цих запасів територіально нерівномірний, тому лише для деяких держав видобуток даної сировини є рентабельним в тому числі і для України, тому що наявні значні поклади графітової руди.

На ринку збуту в Україні руди графітового виробництва ТОВ «Завалівський графітовий комбінат» конкуренції немає, він є монополістом.

Висновки до розділу 2

ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність згідно з чинним законодавством України, міжнародними договорами, міжнародними правами та звичаями.

Для потреб закордонних споживачів підприємство здійснюється експорт руди графітової, що й є основним напрямом ЗЕД товариства. Основна валюта розрахунків по платежах зовнішньої торгівлі – ЄВРО. Експорт продукції здійснюється, в основному, по прямих угодах купівлі-продажу. На підприємстві працює зовнішньоекономічний відділ.

Підприємство займається лише експортом графіту природнього. Щодо ринків збуту, то основна частка припадає на країни Європи. З посередниками підприємство практично не співпрацює.

Матриця SWOT-аналізу допомогла поглянути на сильні і слабкі сторони підприємства, проаналізувати можливості і погрози зовнішнього середовища, і в результаті створити нову стратегію діяльності підприємства. Таким чином, найбільш прийнятними для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в даний час є стратегії концентрації зусиль. Таким чином для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» така стратегія, де будуть збільшені внутрішні сили і зовнішні можливості підприємства, і де слід скоротити слабкі внутрішні сторони фірми і по можливості пом'якшити негативний вплив зовнішніх загроз.

Експортний потенціал ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» є високим, оскільки:

1. Продукція підприємства високоякісна та екологічно чиста, що користується попитом на закордонних ринках.
2. Добре налагоджені організаційно-управлінський механізм.

На ринку збуту в Україні руди графітового виробництва ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» конкуренції немає, він є монополістом.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ КОМБІНАТ»

3.1. Резерви підвищення ефективності реалізації експортного потенціалу ТОВ «Заваллівський графіт комбінат»

В сучасних умовах господарювання успіх функціонування будь - якого підприємства, незалежно від форми власності та видів його діяльності, визначається ефективністю його діяльності. Проведення постійного моніторингу за результатами діяльності підприємства дозволить забезпечити успішний розвиток підприємства та збільшити його економічні вигоди, адже показники, що характеризують ефективність дозволяють виявити доцільність використання ресурсів підприємства та співвіднести фінансові результати і затрати на їх отримання. Тому актуальним є вивчення та систематизація напрямків підвищення ефективності діяльності підприємства.

Найважливішим завданням підприємства є підвищення його ефективності за рахунок кращого використання його внутрішніх резервів то розробка шляхів підвищення ефективності діяльності.

Ефективність підприємства є дуже важливою, тому що вона виявляє доцільність, результативність, якість випущеної продукції.

Під шляхом підвищення ефективності виробництва розуміють сукупність конкретних заходів для покращення роботи ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», підвищення споживчих якостей продукції, активізації підприємств, підвищення конкурентоспроможності.

Отримання прибутку не може бути самоціллю, основним і єдиним критерієм ефективності господарської діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат». Це ситуація різностороння, в якій задіяні всі зацікавлені сторони, бажання та інтереси яких треба враховувати. З одного боку – це власники (акціонери), інвестори, наймані працівники, а з другого – споживачі, постачальники, законодавчі органи,

громадські товариства. Перші зацікавлені у примноженні прибутку, оскільки від його величини залежить розмір вкладеного капіталу у подальший розвиток і вдосконалення власної справи, привабливість для інвесторів та сума безпосередніх доходів працівників, які вони отримують у вигляді заробітної плати, премій, надбавок, а також створення сприятливих умов праці. Для других сферою інтересів є не стільки прибуток, який отримує ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», а сама його діяльність, торговельна, рекламна та збутова програми, продукт, який воно реалізує, його якісні параметри та ціна реалізації, система знижок та сервісні послуги для клієнтів.

Щодо конкурентоспроможності підприємства, то, щоб створити конкурентоспроможне підприємство, потрібно розуміти те, для чого ми це робимо, яку мету потрібно досягнути, адже основною перевагою при цьому повинно бути вміння визначити й ефективно використовувати свої порівняльні переваги у боротьбі з іншими конкурентами. Прийнято вважати, що конкурентоспроможність підприємства має пряму залежність із його продукцією на ринку. Це посилюється тим, що чим вища конкурентоспроможність продукції тим більший економічний ефект отримує підприємство [16, с. 40].

Конкурентоспроможності підприємства найчастіше пов'язують з такими властивостями, як: здатність випускати конкурентоспроможну продукцію, послуги, спроможність до продуктивного та ефективного функціонування, здатність задовольняти потреби споживачів краще, ніж це роблять основні конкуренти. Таким чином, конкурентоспроможність підприємства можна визначити як спроможність підприємства краще забезпечувати пропозицію товарів чи послуг, порівняно із конкурентами, за рахунок надання товарам чи послугам диференційованих властивостей за умов дотримання стандартів якості. Конкуренція у галузі – це суперництво підприємств за кращі методи господарювання, тобто за найбільш вигідні умови здійснення перевезень, освоєння нових ринків і отримання максимальної вигоди [5, с. 69].

Швидкість, ефективність, оригінальність, орієнтація на споживача, якість і продуктивність – це фактори, які можуть привести до зайняття фірмою більш

вигідної конкурентної позиції, у тому числі в глобальній економічній системі. Необхідність постійного дотримання належного рівня фінансового стану як підприємств, так і галузі. Для підвищення ефективності господарської діяльності та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» були розроблені наступні пропозиції щодо покращення стану підприємства.

Зниження витрат на збут продукції можливе шляхом зменшення витрат на виготовлення рекламної продукції: оскільки продукція підприємства виготовляється для вузького сегменту покупців, рекламні витрати варто звести до мінімуму. Телефонні, канцелярські та поштові витрати варто зменшити, встановивши ліміт на такі витрати для кожного структурного підрозділу: виділяти встановлений бюджет на такі витрати, а перевитрати не оплачувати, що стимулюватиме працівників на економію коштів. Дослідження ринків збуту здійснюється як працівниками підприємства, так і сторонніми підрядними організаціями, проте варто зазначити, що в структурі відділу маркетингу та збуту ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» передбачено працівників, який здійснюють такі дослідження. Проте, у зв'язку з неефективною організацією роботи цього відділу, даний працівник виконує обов'язки менеджера зі збуту, а його обов'язки перекладаються на сторонні організації. Тому, варто зменшити витрати на такі дослідження іншими організаціями, адже підприємство має власних фахівців для таких досліджень. Проте взагалі відмовитись від послуг інших організацій підприємство не може, оскільки деякі види досліджень можуть проводити на високому рівні спеціалізовані фахівці.

Зниження адміністративних витрат можливе шляхом зменшення представницьких витрат. Зменшення витрат на прийом, розміщення та харчування представників інших компаній, з якими досліджуване підприємство веде переговори щодо майбутньої співпраці. Організація екскурсій та розважальних заходів та майбутніх покупців (оскільки метою переговорів є комерційні справи, такі витрати варто скоротити більше ніж на половину). Зменшити витрати на транспортування (використовувати власний транспорт). Особливу увагу треба приділити витрат на відрядження також варто зменшувати, оскільки основною

метою таких відряджень була участь у семінарах та навчальних тренінгах (оскільки підприємством виділяються кошти на навчання та розвиток персоналу, варто направляти на такі семінари та тренінги лише керівництво підприємства); Зменшення витрат на проведення корпоративних свят необхідне, дану статтю витрат варто скоротити та залишити витрати на невеличкі заходи з метою підтримки корпоративного духу в колективі. Охоронні послуги можна скоротити, скориставшись послугами інших компаній, які на цьому спеціалізуються (на даний момент багато таких компаній зменшують вартість своїх послуг у зв'язку з високою конкуренцією на цьому ринку). Скорочення витрат на організацію протипожежної охорони можна здійснити шляхом консультування зі спеціалізованими підприємствами, оскільки на сьогоднішній день існують нові вимоги щодо протипожежної охорони, які дозволяють зменшити витрати. Витрати на навчання та розвиток персоналу, а також інші витрати варто контролювати, не дозволяючи перебільшувати затверджений бюджет.

Основна увага в процесі формування діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» повинна бути приділена не стільки показникам росту суб'єкта господарювання, скільки показникам його розвитку. Під плановим критерієм, у даному випадку, пропонується розуміти ту ціль, що ставить перед собою підприємство, реалізація якої в повному обсязі забезпечить ріст ефективності його функціонування. Практика господарювання аналізованих підприємств показала, що ніхто, крім самого підприємства, не зможе забезпечити високої віддачі в плануванні ефективності виробництва, оскільки тільки на ньому лежить відповідальність за формування планів із зазначенням варіантів розвитку підприємства [22]. З метою удосконалення господарської та фінансової діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» та її реалізації необхідно використовувати один з найвідоміших і успішних методів стратегічного управління організацією – збалансовану систему показників (ЗСП). Balanced Scorecard, або ЗСП – це концепція перенесення і декомпозиції стратегічних цілей для планування операційної діяльності та контроль їх досягнення. По суті, ЗСП – це механізм взаємозв'язку стратегічних задумів і рішень з щоденними завданнями, спосіб

направити діяльність всієї компанії на їх досягнення. Це порівняно нова технологія, розроблена на початку 1990-х рр. професором Гарвардської бізнес-школи Робертом Капланом і президентом консалтингової фірми «Ренесанс» Девідом Нортонем. Розробники прагнули визначити нові способи підвищення ефективності діяльності і досягнення цілей бізнесу [12, с. 177].

Призначення методу – представити керівництву організації найбільш важливу інформацію про її стан в максимально структурованій формі, у вигляді чотирьох різних систем показників. Дана інформація повинна відображати всі сторони діяльності організації. У класичному варіанті цього методу вся інформація, необхідна керівникові для прийняття рішень, розбивається на чотири взаємопов'язаних блоки (так звані «перспективи»):

- «Фінанси / Економіка»;
- «Ринок / Клієнти»;
- «Бізнес-процеси»;
- «Інфраструктура / співробітники».

Всі чинники, необхідні для управління підприємством, повинні бути виміряні і представлені у вигляді показників (індикаторів). У цьому полягає ключова ідея Balanced Scorecard – виміряти необхідний показник кількісно. Проте можуть виникнути складнощі при визначенні показників інтелектуального капіталу співробітників.

Розглянемо перспективи впровадження даної системи у ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» більш докладно.

Перспектива «Фінанси / Економіка» містить інформацію про фінансове становище компанії у вигляді основних показників: ліквідність, рентабельність, обсяг продажів, прибуток, чистий грошовий потік, оборотність капіталу і ін.

Перспектива «Ринок / Клієнти» містить інформацію про ставлення клієнтів до компанії, а також про динаміку ринку: зміну попиту на продукти, зростання ринку, конкурентну ситуацію.

Перспектива «Бізнес-процеси» містить різну інформацію про бізнес процеси в компанії, важливу для реалізації довгострокової стратегії. До числа типових

показників для даної перспективи можна віднести:

- відхилення план / факт по витратах;
- індекс продуктивності праці;
- показники оборотності;
- середній термін обробки і виконання замовлення;
- середні час і вартість виконання окремих процесів.

Перспектива «Інфраструктура / Співробітники» призначається для оцінки забезпеченості компанії необхідною інфраструктурою і людським капіталом.

Типові показники для даної перспективи:

- ступінь зношеності потужностей;
- плинність кадрів;
- витрати на персонал;
- індекс задоволеності персоналу;
- ступінь автоматизації окремих процесів.

Розробка стратегії фірми в рамках методу Balance Scorecard виглядає наступним чином. По-перше, дається відповідь на питання: «Які параметри фінансового стану прийнятні для нашої організації, а також наших засновників (перспектива «Фінанси / Економіка»)? Далі слідує питання: «Як ми повинні виглядати перед нашими клієнтами для досягнення поставлених цілей і завдань (у порівнянні з конкурентами)?». Третє питання: «Якими повинні бути наші процеси, щоб ми змогли досягти тих цілей, які перед собою поставили в рамках блоку «Ринок / Клієнти»? Четверте питання: «Яка інфраструктура і співробітники нам необхідні для досягнення цілей в рамках блоку «Бізнес-процеси»?

Всі критерії оцінки чотирьох складових системи показників обов'язково повинні бути пов'язані між собою причинно-наслідковими відносинами: одна група показників неминуче впливає на сусідню з нею групу.

Модель ЗСП здатна значно спростити розробку та коригування стратегії ТОВ «Заваллівський графіт комбінат». Співробітники, зайняті кожен своєю справою і згуртовані в єдину команду, дозволяють забезпечити необхідну якість

бізнес процесів.

3.2. Прогнозна оцінка економічної ефективності запропонованих заходів

Як було зазначено, економічний механізм передбачає розробку напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства заходи щодо збільшення прибутку підприємства шляхом планування та контролю витрат підприємства. Згідно результатів дослідження витрат підприємства, зросли витрати на збут, а також адміністративні витрати. Таке зростання відбулось як через зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, так і через неефективне управління цими витратами. Далі наведемо прогнозну оцінку доходів та витрат підприємства внаслідок запровадження економічних заходів, а саме – зниження витрат на збут та адміністративних витрат – за незмінних обсягів виробництва та реалізації продукції (дод. Г).

В перший рік запровадження заходів зниження витрат на збут складе 3864 тис. грн. за рахунок зменшення витрат на виготовлення та розповсюдження рекламної продукції (на 1134 тис. грн.), встановлення ліміту на телефонні, канцелярські та поштові витрати (на 739 тис. грн.), зменшення витрат на послуги сторонніх організацій з дослідження ринків збуту (загалом на 1033 тис. грн.).

Згідно розрахунків, в перший рік запровадження заходів резерви зниження адміністративних витрат складають 2684 тис. грн. за рахунок зменшення представницьких витрат на 2633 тис. грн., витрат на відрядження на 225 тис. грн., витрат на проведення корпоративних свят (на 353 тис. грн.), витрат на охоронні послуги (на 288 тис. грн.), витрат на організацію протипожежної охорони (на 07 тис. грн.), витрат на навчання (на 1225 тис. грн.) та інших витрат (на 123 тис. грн.).

З додатку Г бачимо, що внаслідок зменшення адміністративних витрат на витрат на збут найбільший ефект буде спостерігатись у 1 рік запровадження заходів – зростання чистого прибутку складе 6548 тис. грн. (385 %). Кожного наступного року цей ефект буде знижуватись, адже резерви зменшення витрат

найбільше було вичерпано в перший рік, проте ефективність даних заходів підтверджується зростанням чистого прибутку і у наступному періоді у 2020-2021 рр. чистий прибуток зросте відповідно на 59 % та 28 %.

Отже, я запропонувала шляхи зниження витрат ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», які здатні зменшити їх та оптимізувати систему управління витратами підприємства. Таким чином, запропоновані економічні заходи є економічно ефективними та здатні принести підприємству додатковий прибуток.

В процесі виробництва підприємство використовує спеціальне обладнання для контролю виготовленої продукції, а саме – контролю вмісту графіту природнього. Але варто відзначити, що близько 7 % виготовленої продукції в подальшому відбраковується через те, що контрольне обладнання є зношеним та припускає значні погрішності.

Отже, для зменшення браку готової продукції можна запропонувати ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» придбати спеціальне обладнання для контролю якості виготовленої продукції пропонуємо придбати обладнання. Оновлена технологічна лінія з переробки природнього графіту, яка дозволяє отримувати на основному процесі максимальне вилучення графіту з руди та можливість нарощувати обсяги випуску графітової продукції у зв'язку зі збільшенням вимог ринку. Оновлена лінія з переробки графіту – це перехід на новий рівень, крок до подальшого розвитку, підвищення якості та конкурентоспроможності національної продукції на міждержавному рівні. Нововведення дозволить підприємству ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» істотно розширити сферу застосування продукції, що випускається. Обладнання контролю здатне зменшити брак продукції з 7 % до 4 %.

Отже, перевагами даного обладнання є: зменшення браку (на 3 %); економія витрат на оплату праці (вивільняється 3 працівники, їх праця замінюється механізованою).

В таблиці 3.1. наведемо вихідні дані для визначення доходності запропонованого проекту.

Таблиця 3.1

Вхідні дані для визначення дохідності запропонованого проекту

Показники	Од. виміру	Значення
Витрати на обладнання	тис. грн.	12500
Монтаж, навчання персоналу	тис. грн.	1130
Термін роботи обладнання після вводу	років	5
Гарантований обсяг продажу в рік	тис. грн.	16600
Кредит	%	12
Фактор ризику	%	5
Інфляція*	%	16

Джерело: розроблено та складено автором

Перш ніж здійснювати впровадження проекту, необхідно обґрунтувати його економічну ефективність. Обґрунтування здійснимо шляхом визначення чистого дисконтованого доходу, чистої поточної вартості по роках реалізації проекту, строку його окупності. Також потрібно довести ймовірність повернення кредиту у встановлений термін. Поточні витрати по роках наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Поточні витрати на здійснення проекту, тис. грн

Витрати	1 рік (2019р.)	2 рік (2020р.)	3 рік (2021 р.)	4 рік (2022 р.)	5 рік (2023 р.)	Всього
1. Зарплата	720	720	720	720	720	3600
2. Нарахування	360	360	360	360	360	1800
3. Матеріали	281	281	281	281	281	1405
4. Амортизація	112	102	93	85	78	470
5. Інші	125	125	125	125	125	625
6. Умовно-постійні витрати	940	940	940	940	940	4700
Всього	2538	2528	2519	2511	2504	12600

Джерело: розроблено та складено автором

Визначимо обсяг одноразових (капітальних) витрат по роках, тис. грн. Витрати на придбання обладнання здійснюється в 0-й рік (з моменту придбання обладнання починається відрахунок терміну виконання проекту); витрати на монтаж обладнання та навчання персоналу здійснюються в 1-й рік.

0-й рік – 12500;

1-й рік – 1130.

Визначимо обсяг грошових потоків (чистого доходу + амортизації, враховуючи оподаткування прибутку за ставкою 21 %), тис. грн.:

1-й рік = 112 (тільки амортизація, оскільки продукція не вироблялась);

2-й рік = 16600-2528-2955+102=11219;

3-й рік = 16600-2519-2957+93=11217;

4-й рік = 16600-2511-2959+85=11215;

5-й рік = 16600-2504-2960+78=11214.

Визначимо норму дисконтування проекту. Визначення норми дисконтування проекту d здійснюється за формулою:

$$d = a + b + c; \quad (3.1)$$

де a – ціна капіталу, $a = 0,12$;

b – рівень ризику, $b = 0,05$;

c – рівень ризику роботи на ринку (інфляція), $c = 0,16$.

$$D = 0,12 + 0,05 + 0,06 = 0,33.$$

Визначення чистого дисконтованого доходу (ЧДД) та чистої поточної вартості (ЧПВ) здійснимо за наступними формулами:

$$\text{ЧДД} = \sum_{t=0}^n \frac{Dt - Kt}{(1+d)^t} \quad (3.2)$$

де Dt – чисті доходи t -го періоду; Kt – витрати t -го періоду.

$$\text{ЧПВ} = - Kt + \text{ЧДД} \quad (3.3)$$

В таблиці 3.3. здійснимо розрахунок чистого дисконтованого доходу проекту та чистої поточної вартості. Чистий дисконтований дохід (ЧДД) – сума очікуваного потоку платежів, приведена до вартості на даний момент часу [7]. Необхідність розрахунку чистого дисконтованого доходу відображає той факт, що сума грошей, яка є у нас в даний момент, має більшу реальну вартість, ніж рівна їй сума, яку ми отримаємо в майбутньому. Показник чистої приведеної вартості дає змогу порівняти між собою теперішню вартість майбутніх доходів від реалізації інвестиційного проекту (у фазі його експлуатації) з інвестиційними витратами, які необхідно здійснити в поточному період.

Таблиця 3.3

Розрахунок чистого дисконтованого доходу та чистої поточної вартості

Роки	D	K	$\frac{1}{(1+d)^t}$	$\frac{D}{(1+d)^t}$	$\frac{K}{(1+d)^t}$	ЧДД	ЧПВ
0	0	12500	1,00	0	12500	-12500	-12500
1	112	1130	0,81	91,1	918,7	-827,6	-13327,6
2	11219	0	0,66	7415,6	0	7415,6	-5912
3	11217	0	0,54	6027,8	0	6027,8	115,8
4	11215	0	0,44	4899,8	0	4899,8	5015,6
5	11214	0	0,36	3983,2	0	3983,2	8998,8
Всього	44977	13630	x	22417,5	13418,7	8787,5	x

Джерело: розроблено та складено автором

Визначимо термін окупності проекту. Термін окупності проекту (Ток) визначається на підставі попередніх розрахунків ЧДД та ЧПВ (табл. 3.3.).

$$\text{Ток} = p + \frac{\text{ЧПВ}_p}{\text{ЧДД}_{p+1}}, \quad (3.4)$$

де p – останній рік, коли $\text{ЧПВ} < 0$;

ЧПВ_p – значення ЧПВ в p -му році (без мінусу);

ЧДД_{p+1} – значення ЧДД в $(p+1)$ -му році.

$$\text{Ток} = 2 + 5912 / 6027,8 = 3 \text{ роки.}$$

Отже, термін окупності проекту становить 3 роки.

Визначимо індекс доходності та середньорічну рентабельність проекту. Індекс доходності (ІД) – це відношення сумарного дисконтованого доходу до сумарних дисконтованих витрат. Він визначається за формулою:

$$\text{ІД} = \sum_{t=0}^n \frac{D}{(1+d)^t} / \sum_{t=0}^n \frac{K}{(1+d)^t} \quad (3.5)$$

$$\text{ІД} = 22417,5 / 13418,7 = 1,67.$$

Для доцільності проекту повинне витримуватись співвідношення $\text{ІД} > 1$. Оскільки $1,67 > 1$, то по цьому показнику проект можна рекомендувати до впровадження.

Рентабельність — поняття, що характеризує економічну ефективність

виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток як головне джерело розширеного відтворення. Розрахуємо середньорічну рентабельність проекту (R) за формулою:

$$R = \text{ІД}/n \times 100 \% \quad (3.6)$$

Отже, середньорічна рентабельність проекту буде дорівнювати:

$$R = 167 \% / 5 = 33,4 \%$$

Отже, можна зробити висновки, що даний проект є високорентабельним.

Оскільки в перший рік впровадження обладнання освоюється та персонал навчається роботі на даному обладнанні, то грошові потоки у вигляді амортизації обладнання в перший рік не надходитимуть. За 3 роки підприємство зможе повернути вкладені кошти, а наступні два роки буде працювати на власний прибуток.

Висновки до розділу 3

Найважливішим завданням підприємства є підвищення його ефективності за рахунок кращого використання його внутрішніх резервів то розробка шляхів підвищення ефективності діяльності.

Ефективність підприємства є дуже важливою, тому що вона виявляє доцільність, результативність, якість випущеної продукції.

Під шляхом підвищення ефективності виробництва розуміють сукупність конкретних заходів для покращення роботи ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», підвищення споживчих якостей продукції, активізації підприємств, підвищення конкурентоспроможності.

З метою удосконалення господарської та фінансової діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» та її реалізації необхідно використовувати один з найвідоміших і успішних методів стратегічного управління організацією – збалансовану систему показників (ЗСП).

Модель ЗСП здатна значно спростити розробку та коригування стратегії ТОВ «Заваллівський графіт комбінат». Співробітники, зайняті кожен своєю справою і згуртовані в єдину команду, дозволяють забезпечити необхідну якість бізнес процесів.

Отже, я запропонувала шляхи зниження витрат ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», які здатні зменшити їх та оптимізувати систему управління витратами підприємства. Таким чином, запропоновані економічні заходи є економічно ефективними та здатні принести підприємству додатковий прибуток.

Отримані показники підтверджують доцільність впровадження розроблених заходів щодо підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат». Можна зробити висновки, що даний проект є високорентабельним. За 3 роки підприємство зможе повернути вкладені кошти, а наступні два роки буде працювати на власний прибуток.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Товариство з обмеженою відповідальністю «Заваллівський графітовий комбінат» було створено в 1934 році. Підприємство являється виробником натурального графіту з руд Заваллівського родовища. Згідно з довідкою Єдиного державного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців (ЄДР) ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» є юридичною особою, має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до Статуту та закону. ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та кутовий штамп зі своїм найменуванням, знак для товарів і послуг.

Ознайомившись з організаційною структурою можна зробити висновок, що підприємство має лінійну організаційну структуру. Вона є ефективною і повністю підходить підприємству.

ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» приділяє основну увагу виготовленню високоякісного графіту, так як основна сума прибутку надходила від реалізації цього виду продукції. Велику увагу товариство приділяє зовнішньоекономічній діяльності підприємства, рівень експорту на підприємстві дуже високий, він складає більше 90 % від загальної суми реалізації.

ТОВ виготовляє продукцію, яка відповідає всім вимогам держстандартів і технічним умовам, гарантує високу якість та своєчасну доставку. Продукція має високий попит як в межах країни так і за кордоном. Покупці графіту природного – це великі компанії по виготовленні високоякісних товарів. Розрахунки за графіт природний з країнами Європи ведуться в ЄВРО, за інші види виготовленої продукції в гривнях, так як реалізується на території України.

Товариство експортує високоякісний графіт найбільше до Італії, Німеччини та Австрії. Коли встановлюється ціна на експортну продукцію ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» враховує два фактори: власну собівартість і заплановану норму прибутку підприємства та ціну аналогічної продукції своїх конкурентів всесвітньовідомих фірм.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства, можна зробити висновок, що воно володіє достатніми активами для здійснення господарської діяльності, протягом 2014-2018 рр. поступово нарощує свої потужності, що є досить позитивним явищем. Загалом фінансовий стан підприємства, підприємство може нормально функціонувати.

Здійснивши аналіз зовнішньоекономічної діяльності даного підприємства було встановлено, що протягом 2014-2018 рр. вона була досить успішною, про що свідчить значний приріст обсягів експорту, отже попит на таку продукцію з кожним роком збільшується.

З метою удосконалення господарської діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» та її реалізації необхідно використовувати один з найвідоміших і успішних методів стратегічного управління організацією – збалансовану систему показників (ЗСП). Balanced Scorecard, або ЗСП – це концепція перенесення і декомпозиції стратегічних цілей для планування операційної діяльності та контроль їх досягнення.

Експортним потенціалом являється потенційна можливість підприємства зберігати або збільшувати обсяг експорту в довгостроковій перспективі, використовуючи сукупність національних і зовнішніх чинників, які дають можливість ефективно конкурувати на світовому ринку.

Реалізація експортної діяльності лежить в межах експортного потенціалу, який полягає у спроможності сукупного виробництва певної країни в цілому виробляти необхідну кількість конкурентоспроможних товарів для зовнішнього ринку. Основою експортного потенціалу є ресурсо-сировинна база і стан економіки, які забезпечують науково-технологічний, промисловий, соціальний і культурний розвиток, що дозволяє досягти стійких темпів зростання експортного виробництва і високого рівня життя населення з врахуванням ринкових умов.

Матриця SWOT-аналізу допомогла поглянути на сильні і слабкі сторони підприємства, проаналізувати можливості і погрози зовнішнього середовища, і в результаті створити нову стратегію діяльності підприємства. Таким чином, найбільш прийнятними для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» в даний час є

стратегії концентрації зусиль. Таким чином для ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» така стратегія, де будуть збільшені внутрішні сили і зовнішні можливості підприємства, і де слід скоротити слабкі внутрішні сторони фірми і по можливості пом'якшити негативний вплив зовнішніх загроз.

На ринку збуту в Україні руди графітового виробництва ТОВ «Заваллівський графітовий комбінат» конкуренції немає, він є монополістом.

Таким чином, на основі всього аналізу, проведеного по показниках виробництва, реалізації, фінансових показниках можна зробити висновок, що ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» являється сучасним прибутковим підприємством, веде зовнішньоекономічні зв'язки між суб'єктами господарської діяльності України і з іноземними партнерами.

За умов підтримки державної і соціальної політики, подальшого розвитку виробництва, експорт продукції ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» має усі шанси для подальшого розширення, збільшення експорту продукції, залучення інвесторів, підвищення ефективності виробництва.

Отже, я запропонувала шляхи зниження витрат ТОВ «Заваллівський графіт комбінат», які здатні зменшити їх та оптимізувати систему управління витратами підприємства. Таким чином, запропоновані економічні заходи є економічно ефективними та здатні принести підприємству додатковий прибуток.

Отримані показники підтверджують доцільність впровадження розроблених заходів щодо підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «Заваллівський графіт комбінат». Можна зробити висновки, що даний проект є високорентабельним. За 3 роки підприємство зможе повернути вкладені кошти, а наступні два роки буде працювати на власний прибуток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О. Я. Базилінська – К.: Центр учбової літ., 2009. – С. 328.
5. Зоріна О.І. Методи оцінки конкурентоспроможності / О.І. Зоріна // Ефективна економіка. – 2015. – №12. – С. 68-72.
6. Іваненко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. - К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. – 309 с.
7. Солодовник, Л. М. Економіка виробничого підприємства : навч. посібн. / Л. М. Солодовник, П. І. Пономаренко. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2004. – 285 с.
8. Воронков Д. К. Управління змінами в розвитку підприємства: монографія / Д. К. Воронков.– Харків, 2009. – С. 436.
9. Іванов Ю.Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: [монографія] / Ю.Б. Іванов, П.А. Орлов, О.Ю. Іванова. – Харків: ІНЖЕК, 2008. – 352 с.
10. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України: монографія / [М. І. Крупка, Д. В. Ванькович, Н. Б. Демчишак, М. І. Кульчицький]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 404 с.
11. Система корпоративного управління: формування та оцінювання на засадах економічних індикаторів : монографія / [Кузьмін О. Є., Дідик А. М., Мельник О. Г., Муқан О. В.]. – Львів: «Тріада плюс», 2008. – 396 с.
12. Жук М. В. Експортний потенціал регіону: теорія, методологія, практика:

- [монографія] / М. В. Жук // Інститут регіональних досліджень; НАН України. – Чернівці: Рута, 2002. – 199 с.
13. Грицишин Н. Оцінка конкурентоспроможності підприємства // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2004. – С.431–436.
 14. Виноградов О.А. Методи аналізу конкурентоспроможності впровадження інновацій на засадах маркетингу // Актуальні проблеми економіки: Науковий економічний журнал. – 2006. – №1. – С. 65–73.
 15. Кобзева К.В. Експортний потенціал підприємства: сутність і особливості формування / К.В. Кобзева // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 281–285
 16. Піддубна Л.І. Експортний потенціал підприємства: сутність і системні імперативи формування і розвитку / Л.І. Піддубна, О.А. Шестакова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 223-229.
 17. Талавіра Є.В. Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації / Є.В. Талавіра // Ефективна економіка. – № 9. – 2014.
 18. Яцура, В. В. Аналіз методів оцінки конкурентоспроможності підприємств / В. В. Яцура, М. В. Замроз // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту / [редакц. кол. Гарасим П. М., Качала Т. М. та ін.]. – Луцьк: ЦІЗРВД Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2011. – № 2 – С. 44-51.
 19. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 20. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт абсолютної ліквідності / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/250-koefitsient-absolyutnoji-likvidnosti>
 21. Мінеральні ресурси України. Режим доступу: <http://geoinf.kiev.ua/publikatsiyi/shchorichnyku/mineralni-resursy-ukrayiny/>.
 22. Особливості показника рентабельності активів. Режим доступу:

<https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/337-pokaznikrentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv>

23. Major countries in worldwide graphite mine production from 2014 to 2018:

<https://www.statista.com/statistics/267366/world-graphiteproduction/>

24. Robinson, G.R., Jr., Hammarstrom, J.M., and Olson, D.W., 2017, Graphite, chap. J of Schulz, K.J., DeYoung, J.H., Jr., Seal, R.R., II, and Bradley, D.C., eds., Critical mineral resources of the United States—Economic and environmental geology and prospects for future supply: U.S. Geological Survey Professional Paper 1802, p. J1–J24

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» за 2014-2018 рр.

Актив	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	90	72	57	42	27
первісна вартість	145	140	140	140	140
накопичена амортизація	(56)	68	83	98	113
Незавершені капітальні інвестиції	359	499	6872	707	453
Основні засоби	32765	34253	32765	37996	39043
первісна вартість	44707	56202	59474	72158	80125
знос	(13449)	19949	26709	34162	41082
Інвестиційна нерухомість	-	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	-	-	-	-	-
інші фінансові інвестиції	340	340	340	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-
Відстрочені податкові активи	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	32048	35164	40034	38745	39523

II. Оборотні активи					
Запаси	21427	32805	41122	39848	40999
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	22475	26702	51808	38216	48956
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	242	3504	1634	2256	2331
з бюджетом	6563	1760	5368	3846	4126
у тому числі з податку на прибуток	139	145	145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	691	538	555	496	511
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	2801	1782	4819	1643	2188
Витрати майбутніх періодів	-	724	206	103	-
Інші оборотні активи	12	167	166	262	147
Усього за розділом II	54325	67982	105678	86670	99258
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-
Баланс	86373	103146	145712	125415	138781

Пасив	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	31000	31000	31000	31000	52000

Капітал у дооцінках	-	-	-	-	-
Додатковий капітал	-	-	-	-	-
Резервний капітал	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(27021)	(29073)	(17625)	(14927)	(13225)
Неоплачений капітал	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Усього за розділом I	3979	1927	13375	16073	38775
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	-	-	-	-	-
Довгострокові кредити банків	-	-	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	74688	95024	90899	71212	47309
Довгострокові забезпечення	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	74688	95024	90899	71212	47309
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	6217	4466	28459	31546	41333
розрахунками з бюджетом	120	126	447	287	261
у тому числі з податку на прибуток	415	-	-	-	-

розрахунками зі страхування	344	306	340	367	442
розрахунками з оплати праці	679	719	1239	1296	1578
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	435	180	427	2758	6328
Поточні забезпечення	-	-	-	-	-
Доходи майбутніх періодів					
Інші поточні зобов'язання	346	398	10526	1876	2755
Усього за розділом III	7706	6195	41438	38130	52697
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-
Баланс	86373	103146	145712	125415	138781

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» за 2014-2018 рр.

Стаття	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	48780	85138	120412	187551	191256
Повернення податків і зборів	216	13753	6210	4112	5268
у тому числі податку на додану вартість	216	13753	6210	4112	5268
Цільового фінансування	116	219	-	-	-
Інші надходження	6442	15	1459	4	-
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	(5481)	(53897)	(71707)	(131144)	(129799)
Праці	(7023)	(9547)	(10640)	(17091)	(19885)
Відрахувань на соціальні заходи	(3568)	(4796)	(3280)	(4773)	(5568)
Зобов'язань з податків і зборів	(2174)	(2511)	(3541)	(4201)	(5966)
Інші витрачання	(1804)	(3909)	(9835)	(12138)	(11652)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	31587	26976	31162	22320	23654
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	-	-	-	-	-
необоротних активів	-	-	-	-	-
Надходження від отриманих: відсотків	8	-	142	38	36
дивідендів	-	-	-	-	-

Надходження від деривативів	-	-	-	-	-
Інші надходження	-	-	-	-	-
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
необоротних активів	(9020)	(12367)	(6380)	(13423)	(19908)
Виплати за деривативами	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші платежі	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-9012	-12367	-6238	-13385	-19872
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від: Власного капіталу	-	-	-	-	-
Отримання позик	839	1074	-	-	-
Інші надходження	-	-	-	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Погашення позик	(584)	(18026)	(21976)	(12177)	(3237)
Сплату дивідендів	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Інші платежі	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	256	-16952	-21976	-12177	-3237
Чистий рух грошових коштів за звітний період	22831	-2343	2948	-3242	545
Залишок коштів на початок року	135	2801	1782	4819	1643
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-20165	1324	89	66	-
Залишок коштів на кінець року	2801	1782	4819	1643	2188

Результати аналізу фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану підприємства	Опт.	на 31.12 2014	на 31.12 2015	на 31.12 2016	на 31.12 2017	на 31.12 2018
Показники ліквідності підприємства						
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	>1	7,0	11,0	2,6	2,3	1,9
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	4,3	5,7	1,6	1,2	1,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,4	0,29	0,1	0,04	0,04
Чистий оборотний капітал, тис. грн	>0	46619	61787	64240	48540	46561
Показники платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства						
Коефіцієнт платоспроможності (автономії, фінансової стійкості)	>0,5	0,04	0,02	0,09	0,1	0,28
Коефіцієнт фінансування	<1	0,9	1,4	0,7	0,7	0,6
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	-0,5	-0,5	-0,25	-0,3	-0,008
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	11,7	32,1	4,8	3,0	2,2

Джерело: розроблено та складено автор

Додаток Г

Прогноз доходів та витрат ТОВ «Заваллівський графіт комбінат» у 2019-2021 рр. внаслідок зниження витрат, тис. грн.

Показники	Роки				Відхилення					
	факт	2019	2020	2021	абс., тис.грн			темп приросту,%		
					2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2021	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2021
Чистий дохід від реалізації продукції	204992	204992	204992	204992	0	0	0	0%	0%	0%
Собівартість реалізованої продукції	164020	164020	164020	164020	0	0	0	0%	0%	0%
Валовий прибуток	40972	40972	40972	40972	0	0	0	0%	0%	0%
Інші операційні доходи	255	255	255	255	0	0	0	0%	0%	0%
Адміністративні витрати, у т.ч.:	9669	6985	5046	3645	-2684	-1939	-1401	-28%	-28%	-28%
<i>Представницькі витрати</i>	1252	989	781	617	-263	-208	-164	-21%	-21%	-21%
<i>Відрядження працівників</i>	983	758	585	451	-225	-173	-134	-23%	-23%	-23%
<i>Корпоративні свята</i>	1250	897	644	462	-353	-253	-182	-28%	-28%	-28%
<i>Охоронні послуги</i>	2147	1859	1610	1394	-288	-249	-216	-13%	-13%	-13%
<i>Послуги з організації протипожежної охорони</i>	1263	1056	883	738	-207	-173	-145	-16%	-16%	-16%
<i>Навчання та розвиток адміністративного персоналу</i>	2587	1362	717	378	-1225	-645	-340	-47%	-47%	-47%
<i>Інші витрати</i>	187	64	22	7	-123	-42	-14	-66%	-66%	-66%
Витрати на збут, у т.ч.:	16223	12359	9415	7173	-3864	-2944	-2243	-24%	-24%	-24%
<i>Виготовлення та розповсюдження реклами</i>	5263	4129	3239	2541	-1134	-890	-698	-22%	-22%	-22%
<i>Телефонні, канцелярські, поштові витрати</i>	2596	1857	1328	950	-739	-529	-378	-28%	-28%	-28%
<i>Дослідження ринків збуту</i>	3692	2659	1915	1379	-1033	-744	-536	-28%	-28%	-28%
<i>Маркетингові послуги сторонніх організацій</i>	4597	3524	2701	2071	-1073	-823	-631	-23%	-23%	-23%
<i>Інші витрати</i>	75	190	481	1219	115	291	738	153%	153%	153%
Інші операційні витрати	13626	13626	13626	13626	0	0	0	0%	0%	0%
Фінансовий результат від операційної діяльності	1709	8257	13140	16783	6548	4883	3643	383%	59%	28%
Інші витрати	7	7	7	7	0	0	0	0%	0%	0%
Фінансовий результат до оподаткування	1702	8250	13133	16776	6548	4883	3643	385%	59%	28%
Чистий фінансовий результат: прибуток	1702	8250	13133	16776	6548	4883	3643	385%	59%	28%

Джерело: розроблено та складено автором